

Olje- og energidepartementet

Vår dato 12.05.2020
Deres ref. 16/1107

Høringsinnspill om Energimerkeordningen for bygninger

Byggevareindustriens forening viser til høring om Enovas rapport fra forprosjekt om energimerkeordningen for bygninger og ordningen for energivurdering av tekniske anlegg. Vi oversender her våre innspill som kun omhandler forslaget knyttet til energimerkesystemet og ikke energivurdering av tekniske anlegg.

Om Byggevareindustriens forening

Byggevareindustriens Forening er en materialuavhengig bransjeforening for et bredt spekter av byggevareprodusenter med ca. 200 medlemsbedrifter. Samlet har bedriftene over 7000 ansatte og ca. 25 milliarder NOK i årlig omsetning. Byggevareindustriens forening inngår i Byggenæringens Landsforening og NHO- felleskapet.

Hva er vi enige og uenige i?

Byggevareindustriens forening er enig i beskrivelsen av virkelighetsbildet av hvordan energimerkeordningen fungerer, eller helst ikke fungerer, i dagens marked. Både når det gjelder selve innordningen med en blanding av energiytelse og energiform, og forvirringen rundt tolking av merket.

Byggevareindustrien er derfor enig i at det utformes en ny modell uten en oppvarmingskarakter med mål om en mer treffsikker ordning i markedet enn det vi har i dag.

Vi er også enig i at energibehovet er knyttet til levert energi, men mener det er viktig at merket sikrer at passive tiltak som er grunnlaget for netto oppvarmingsbehov ikke undergraves av merkeordningen. Av ulike grunner som det argumenteres for nedenfor mener vi ikke at effekt skal inkluderes som en del av energimerkeordningen. Byggets effektkvaliteter mener vi dekkes ved å inkludere minstekrav til varmetapstall til de ulike energimerkenivåene og bygningskategoriene. Energimerkeordningen vil dermed være et tydelig signal på at lavt varmetap er helt grunnleggende for å fastsette energimerkenivået.

Videre er vi enige i at flerbolighus skal merkes under ett, men vi er uenige i at dette også ikke skal gjelde småhus med flere boenheter.

Det å løfte informasjon som ikke er omfattet av personvern inn i en digital plattform støtter vi.

Byggevareindustriens kommentarer til forslaget

Enova anbefaler at det benyttes en beregningsmodell basert på energi og effekt, dvs. modell 2A. Her tenkes det at energi og effekt beregnes hver for seg og gis en poengscore fra 0 til 100. I tillegg til at det ikke foreligger nasjonale beregningsregler for effekt, anbefaler Enova at departementet fastsetter vektingsforholdet mellom energi og effekt i modellen.

Det er flere forhold knyttet til den anbefalte beregningsmodellen som Byggevareindustrien ønsker å kommentere.

Enova argumenterer for at det er behov for å inkludere effekt i energimerkesystemet, men her stiller vi oss noe tvilende på begrunnelsen. Store deler av utfordringene knyttet til økt effektbehov i kraftnettet er på grunn av lading av elbiler, og da spesielt hurtiglading. Lading av elbiler er ikke bygningsrelatert og bør dermed ikke inngå i energimerking av et bygg noe som innebærer at en av de viktigste årsakene til å utjamne effektbehovet ikke vil inngå i en energimerkeordning. Videre er det i mangel av en effektberegningsstandard, eller andre nasjonale regler for effektberegninger, angitt at Enova må utarbeide en veileder for hvordan maksimalt effektbehov skal beregnes, hvilke typer effektreduserende tiltak som vil kunne godskrives og hvordan disse skal legges inn i beregningene evt. gis som ekstrapoeng.

I tilknytning til forslaget om å inkludere effekt i modellen er det flere forhold vi stiller spørsmål om.

Norsk energimerking kan ikke være i konflikt med bygningsenergidirektivet

EU's bygningsenergidirektiv, både versjonen fra 2002 som Norge har innlemmet i norsk rett som en del av EØS-avtalen samt 2010 og 2018-versjonen, er utgangspunktet for energimerkeordningen. Energimerkingen slik den beskrives i direktivet, omhandler kun energi og ikke effekt. Dersom Norge inkluderer effekt som en del av energimerket, vil dette være i konflikt med et direktiv som er innlemmet i norsk rett. Vi er derfor i tvil om at effekt faktisk kan inkluderes i energimerket, selv om Norge måtte ønske det.

I 2018-versjonen av Bygningsenergidirektivet som Norge fortsatt ikke har implementert, introduserer man en Smart Readiness Indicator (SRI). Denne indikatoren skal slik vi forstår det, blant annet angi i hvor stort omfang energilaster kan flyttes på, dvs. energi- og effektstyring. En smartness indikator skal reflektere en bygnings evne til å styre brukerbehov mht energi – og effekt, bidra til mer effektiv drift av bygget samt et byggs evne til å fungere optimalt i kombinasjon med eksempelvis elbillading og energilagring. SRI skal når metoden for beregning av indikatoren er utviklet, kunne være et tillegg til energimerket, og ikke som en del av et byggs energimerke.

Byggevareindustriens forening har ikke gått inn i detalj hva som er status på utvikling og testing av en slik "smart-indikator". Slik vi har forstått det vil det være frivillig for medlemslandene å ta i bruk denne "smartindikatoren", men vil se det som naturlig at Norge vurderer å innføre denne, og da gjerne i tillegg til selve energimerket. På denne måten vil Norge i tråd med europeisk utvikling i forhold til vurdering av et byggs tilpasningsdyktighet med hensyn til energistyring og inneklime, og ikke i konflikt som vi vil være om en inkluderer effekt i energimerket. En slik felles indikator vil også legge til grunn utvikling og bruk av felles metodikk og styringsteknologi.

Om det å innføre effekt i energimerkeordningen er mulig (eller ønskelig) å gjøre sett i forhold til bygningsenergidirektivet og eksisterende norsk rett, er det flere forhold som taler imot en slik innføring som foreslått i forprosjektet.

Bygninger er ikke den største utfordringen mht. effekt

Enova argumenterer for at det er behov for å inkludere effekt i energimerkeordningen for bygninger, men her stiller vi oss noe tvilende på begrunnelsen. Store deler av utfordringene knyttet til økt effektbehov i kraftnettet er på grunn av lading av elbiler, og da spesielt hurtiglading. Lading av elbiler er ikke bygningsrelatert og bør dermed ikke inngå i energimerking av et bygg noe

som innebærer at en av de viktigste årsakene til behovet for å utjamne effektbehovet ikke vil inngå i en energimerkeordning.

Manglende beregningsstandard for effekt

Det foreligger ingen nasjonale beregningsstandarder eller omforente beregningsregler for effekt som det også kommenteres i forprosjektrapporten. I stedet for anbefales det at Enova utarbeider en veileder for hvordan og når maksimalt effektbehov skal beregnes, og at disse beregningene baseres på TS 3031. I tillegg foreslås det at det kan gis ekstrapoeng for tiltak som ikke kan innlemmes i beregningene, eksempelvis utkobling av varmtvannsberedere en periode.

Når det gjelder omforente beregningsregler er TS 3031 nå videreført i SN-NSPEK 3031:2020 som er en noe revidert utgave av tidligere SN 3031:2018. SPEK, dvs. en norsk spesifisering forventes kun å ha en begrenset gyldighet før det vedtas en formell norsk standard. Den viktigste årsaken til at denne versjonen av 3031 ikke ble vedtatt som en standard allerede i 2020 er at publikasjonen er i konflikt med flere underliggende europeiske standarder, noe som ikke kan være tilfelle for en norsk standard. Det vil derfor være behov for ytterligere revisjon av 3031 i løpet av et par år for å oppnå at den norske standarden er i tråd med europeiske underliggende standarder. Når dette kombineres med at det skal etableres regneregler for effekt fastsatt av Enova samtidig som det er påbegynt et arbeid for å få på plass en norsk effektberegningsstandard, blir underlaget for energimerkingen ytterligere ullent.

Vi ser det derfor som uheldig å basere en ny versjon av energimerkingen som man forventer å ha mange års varighet på et underlag som vil måtte revideres ganske snart.

Manglende koordinering med tariffarbeidet innen effekt

Samtidig mener vi det er viktig av Enovas måte å vurdere effekt i tilknytning til bygninger på må sees i tett sammenheng med planlagt innføring av effekttariffer som NVE vurderer. Dvs. at effektvurderingen i tilknytning til energimerking og tariffing må ha samme målepunkt. Slik forslaget fremstår nå kan det synes som om det ikke er noen plan om slik harmonisering, noe som er svært uheldig siden markedet da må forholde seg til ulike måter å vurdere effekt om det er tariff eller energimerking som skal vurderes. I verste fall kan man risikere at tiltak som er fornuftige å gjennomføre for å bedre energimerket ikke er de samme tiltakene som er best å gjennomføre i forhold til effekttariffen.

Vekting mellom energi og effekt

I tillegg til at det ikke foreligger beregningsregler for effekt, er det også en stor utfordring knyttet til en modell som skal hensynta energi og effekt samtidig. Her er det foreslått at det innføres en vekting mellom energi og effekt, og denne vektningen skal fastsettes av departementet. Hva skal departementet legge til grunn for vekting mellom energi og effekt, og hvordan hensynta tiltak som kan flytte effektbelastninger til perioder med mindre belastning er ikke besvart i forprosjektrapporten.

Passive tiltak som isolasjon, god tetting, energieffektive vinduer og varmegjenvinning vil samtidig som energibehovet reduseres også redusere effektbehovet når det er kaldt ute. Desto mer energieffektiv boligen er, desto lavere effektbehov til oppvarming, og tidskonstanten til boligen vil også bli lengere. Dette innebærer at godt isolerte boliger vil tåle avbrudd av varmetilførsel bedre enn dårlig isolerte boliger. Dette bør framgå når man ser på vekting av ulike styringsystemer for eksempelvis varme der passive tiltak gis en større vekt enn aktiv styring siden passive tiltak faktisk reduserer effektbehovet hele tiden i motsetning til styringstiltak. De fleste passive tiltak er også svært robuste, er brukeruavhengig og mer eller mindre uavhengig av drift og vedlikehold.

Ved en eventuell vekting, som vi i prinsipper er imot, må energi vektas betydelig høyere enn effekt, og vektingen bør differensieres med høyere vekting av energi desto lavere varmetap bygget har.

Videre anbefales det å bruke en eller annen form for poenggiving til tiltak som ikke inngår i energi- og effektberegningene. Dette er eksempelvis som flytter laster, eksempelvis midlertidig utkobling av varmtvannsberedere og utkoblinger av varmetilførselen i kortere perioder. Siden betydningen av noen av disse også er avhengig av bygningens energitekniske tilstand (bygningens tidskonstant), må denne vektingen differensieres mellom ulike bygningstyper og energitilstand. Uten at vi vet eksakt hvordan departementet har tenkt å løse denne oppgaven, stiller vi oss tvilende på at en slik poenggiving vil være særlig vitenskapelig basert, men trolig kun vil være på et sjablonmessig nivå og som nok ikke vil være særlig treffsikkert.

Utsett planlagt innføring av ny ordning mens det utarbeides en ny versjon av NS 3031

Videre har det vært signalisert at det skal innføres nye energikrav fra 2021, men det er foreløpig uklart om dette vil skje som planlagt på grunn av covid-19, og konsekvenser dette i så fall vil få for byggenæringen. Tiden fremover må derfor brukes for å få på plass norske beregningsregler som er i tråd med europeiske standarder slik at energiberegningsstandarden 3031 kan vedtas som en norsk beregningsstandard. Og dersom effekt skal inkluderes i en revidert energimerkeordning må at det påbegynte arbeidet med en tilsvarende beregningsstandard innen effekt ferdigstilles og legges til grunn.

Byggevarerindustrien anbefaler at eventuelle bygg som skal ha fornyet energimerket i 2020/2021 gis dispensasjon for å forlenge varigheten til disse attesten i stedet for å iverksette en ny merkeordning basert på et beregningsunderlag uten hold i nasjonale eller internasjonale beregningsstandarder, samt kan være i konflikt med planlagte effekttariffer.

Kommentarer til enkeltpunkter i forprosjektrapporten

I rapporten fra Enova er det noe uklart hva som skal legges til grunn for energimerket siden det i eksempel på attest (s. 29 i hovedrapporten) er henvist til faktisk energibruk (med elhub og huseier som datakilde), mens det i selve teksten på bl.a. s 36 er angitt at energimerket skal være uavhengig av brukeren og beliggenheten. Byggevarerindustrien mener at energimerket skal være uavhengig av bruk og beliggenhet, og at dette også må komme frem på selve energiattesten.

For profesjonelt drevne bygg, typisk med egne driftsoperatører kan man vurdere om faktisk energibruk skal legges til grunn for energimerkingen. Dette vil i så fall gjelde enkelte bygningstyper som eksempelvis næringsbygg, skoler, kjøpesentre m.m. Utfordringen i så tilfelle vil være hvordan man skal ivareta avvikende bruk i forhold til et normert bruksmønster. Ved at man eksempelvis utnytter bygningsmassen i større deler av døgnet enn det som er lagt til grunn for referansen, skal ikke dette tolkes negativt ved energimerkingen siden målt energibruken er høyere enn som er forutsatt som underlag for referansenivået. Målt energibruk må i så fall "normaliseres" på et vis for at det skal kunne brukes i energimerkesammenheng. Vi tror derfor at heller ikke for slike bygg vil målt energibruk i praksis være egnet til bruk i energimerking.

Energimerket må gjelde for hele bygget

I dag utstedes energimerket individuelt for hver leilighet. I rapporten Enova anbefaler at flerbolighus med unntak for småhus som f.eks. to- og firemannsboliger, skal merkes under ett. Her støtter vi anbefalingen om felles merking av flerbolighus, men vi støtter ikke at Enova vil at småhus fortsatt skal energimerkes individuelt. Vi mener at alle boligbygg, inklusive småhus skal

energimerkes som ett bygg. Dette vil da være i tråd med intensjonene i første utgave av bygningsenergidirektivet (fra 2002), som er tatt inn i EØS-avtalen og ligger til grunn for den norske energimerkeforskriften. I det reviderte bygningsenergidirektivet fra 2010, som Norge har ennå ikke implementert som del av EØS-avtalen, er enda tydeligere på at hele byggets energiytelse skal ligge til grunn for energiattesten, ref. artikkel 11, punkt 6: *“6. Certification for building units may be based:*

(a) on a common certification of the whole building; or

(b) on the assessment of another representative building unit with the same energy-relevant characteristics in the same building.

For alle som produserer nye boliger og forvalter gamle, vil det være forenkling om alle boligbygg merkes som ett bygg. Alle tiltak som innvirker på energimerke er jo i realiteten bygningsmessige og installasjonsmessige tiltak som gjelder for hele bygget, og ikke enkeltleiligheter, uavhengig av størrelsen på boligbygget og antallet leiligheter.

Oppsummering

Byggevareindustriens forening anbefaler at en ny energimerkeordning kun inkluderer energibehov etter intensjonene til bygningsenergidirektivet, og at eventuelle tiltak knyttet til effektstyring og fleksibilitet benytter seg av samme prinsipp som legges til grunn i SRI.

Videre anbefaler vi at det for hvert enkelt energimerkenivå også legges til grunn et minimumsnivå som angir varmetapsrammen for bygget. Varmetapsrammen skal baseres på transmisjon, infiltrasjon og ventilasjonstap. Ved å inkludere varmetapsrammen som et minimumsnivå ivaretas samtidig et tydelig signal på hvor effekt-effektivt bygget er. Det vil da ikke være behov for egne effektberegninger, og da spesielt ikke om man kombinerer dette med opplysninger om SRI.

Med hilsen

Byggevareindustriens forening

Jøns Sjøgren
Adm. direktør